

حکایت

۱۶

حکایت

www.ketab.ir

تذکره

آیه الله خراسانی شیرازی

ترجمانه: حائری شیرازی، محمدصادق، ۱۳۱۵ - ۱۳۹۶. عنوان و نام
پدیدآور: مری و تربیت/مؤلف محی الدین حائری شیرازی. مشخصات
نشر: قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر
معارف، ۱۳۹۷. مشخصات ظاهری: ۲۷۶ ص. شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۱-۶۰۹-۷
وضعیت فهرست‌نویسی: فیفا یادداشت: کتابنامه، موضوع: اسلام و
آموزش و پرورش موضوع: Islamic education موضوع: اسلام و آموزش
و پرورش -- جنبه‌های قرآنی موضوع: Islamic education --
teaching شناسه افزوده: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در
دانشگاه‌ها. دفتر نشر معارف رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ م۴ ج۱۸/ BP۲۳۰
رده‌بندی دیوینی: ۲۹۷/۴۸۳۷ شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۵۵۹۶۶

فیبا

نشر معارف

■ عنوان: مری و تربیت مؤلف: محی الدین حائری شیرازی
■ ویراستار: مؤسسه «ویراستاران» - جلد و یونیتفرم متن: کارگاه
طراحی ۲×۴ ■ ناشر: دفتر نشر معارف و ایستگاه نهاد نمایندگی مقام
معظم رهبری در دانشگاه‌ها) ■ نوبت چاپ: بیستمه ■ شمارگان:
۲۵۰۰ جلد ■ قیمت: ۲۰۰۰۰۰ تومان ■ شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۱-۶۰۹-۷

@haerishirazi

دفتر نشر معارف قم، خیابان شهداء، کوچه ۳۲، شماره ۳، تلفن و فاکس: ۰۲۵ ۳۷۷۴۰۰۰۴

مدیریت بخش: موسسه پاتوق کتاب - ۰۲۵ ۳۱۰۷۷

مراکز بخش

- اراک: ۰۸۶-۳۳۳۲۹۰۲۸ - ارومیه: ۰۶۶-۳۳۳۵۶۶۶۱ - اصفهان: ۰۳۱-۳۳۳۵۱۳۴۱
- اهواز: ۰۶۱-۳۳۳۳۸۰۰۰ - ایلام: ۰۸۴-۳۳۳۶۸۵۷ - بجنورد: ۰۵۸-۳۳۳۴۳۳۷۸
- بندرعباس: ۰۷۶-۳۳۳۱۷۵۵۷ - بیرجند: ۰۵۶-۳۳۳۲۳۵۱۲ - تهران: ۰۲۱-۸۸۹۱۱۲۱۲
- خرم‌آباد: ۰۶۶-۳۳۳۱۲۳۳۷۱ - رشت: ۰۱۴-۳۳۳۳۵۶۹ - زنجان: ۰۲۴-۳۳۳۶۶۴۳
- ساری: ۰۱۱-۳۳۳۴۳۳۰ - سمنان: ۰۲۴-۳۳۳۵۴۳۱۱ - شهرکرد: ۰۳۸-۳۳۳۵۰۰۰۴
- شیراز: ۰۷۱-۳۳۳۴۶۶۱۴ - قزوین: ۰۲۸-۳۳۳۴۰۰۷۶ - قم: ۰۲۵-۳۷۷۶۱۷۵۷
- کرمان: ۰۲۴-۳۳۳۳۱۴۶۶ - کرمانشاه: ۰۸۳-۳۳۳۳۸۴۱۱ - کرکند: ۰۱۷-۳۳۳۳۷۸۰
- مشهد: ۰۵۱-۳۳۳۳۰۱۱۹ - یاسوج: ۰۷۶-۳۳۳۱۲۴۰۲ - یزد: ۰۳۵-۳۳۳۳۰۳۳۱

www.ketabroom.ir + E-mail: info@ketabroom.ir

@MaarefBook

فهرست

مقدمه	۱۳
تربیت و علوم انسانی	۱۵
معنای تعلیم و تربیت و تعامل آن‌ها	۱۵
تأثیر محتوای تعلیم بر نتیجه تربیت	۱۶
تأثیر «روش» تعلیم بر نتیجه تربیت	۱۶
تربیت انسانی و نفسانی	۱۸
منشأ احساس آزادی در انسان‌ها	۱۹
احساس نیاز به آزادی؛ ریشه همه حرکت‌های اجتماعی مثبت و منفی	۲۰
تفاوت‌های نظام اجتماعی انسانی و نفسانی	۲۲
جامعه‌شناسی بدون انسان‌شناسی صحیح؛ ضال و مضل	۲۳
تربیت یعنی ایجاد اختلاف ظرفیت بین داخل و خارج	۲۴
الفبای تربیت؛ علم به وضع موجود و مطلوب انسان	۲۵
مافی‌الانسان و مافی‌الشرايط	۲۷
اصالت «مافی‌الانسان» نسبت به «مافی‌الشرايط»	۲۷
شاگرد را نمی‌توان قالبی تربیت کرد	۳۰
نقش تربیت؛ شکوفا کردن «مافی‌الانسان»	۳۰
روش خاص قرآن برای تربیت	۳۱

- ۳۴ انواع انسان‌ها در برخورد با «مافی‌الشرایط»
- ۳۷ انسان ذاتاً عاشق پیشه است
- ۴۰ ویرانگری و سازندگی قرآن
- ۴۲ وظیفه مربی در تربیت
- ۴۵ لازمه تحلیل صحیح انقلاب
- ۴۶ روش انسان‌سازی در ادیان؛ آشنا کردن انسان با حقیقت خودش
- ۴۹ پرسش و پاسخ
- ۵۱ **تربیت و انقلاب‌های اجتماعی**
- ۵۱ منشأ تحولات ریشه‌دار
- ۵۲ علت فرسودگی و زمین‌گیر شدن انسان
- ۵۳ تفاوت انقلاب اقتصادی و انقلاب فرهنگی
- ۵۸ فقر و غنای راکدکننده
- ۵۹ انقلاب جهانی؛ عامل وسعت ظرفیت انسان
- ۶۱ انقلاب جهانی جنگ با یهود از نظر قرآن
- ۶۳ تأثیر متفاوت فقر و غنا بر مؤمن و غیرمؤمن
- ۶۵ پرسش و پاسخ
- ۶۶ **مربی و تدبیر دو جنبه درونی شاگرد**
- ۶۶ معنای حاکمیت نور و حاکمیت ظلمت بر جامعه
- ۶۷ حد و حدود وظایف مربی در تربیت شاگرد
- ۶۸ افزایش نورانیت خود مربی؛ نشانه تربیت اصیل
- ۷۲ لزوم انسان‌شناسی برای مربیان
- ۷۴ ضرورت تدبیر مربی برای هر دو جنبه انسانی شاگرد
- ۷۵ برخورد تربیتی خداوند با جامعه خفته و غافل
- ۷۹ روش برخورد مربی با جنبه نفسانی شاگرد
- ۸۰ کنترل مقتدرانه پیامبر بر جنبه نفسانی اصحاب
- ۸۳ پرسش و پاسخ

تربیت و تلقی صحیح از حیات و مرگ ۹۰

نسبیت شرک‌زدا!	۹۰
روش استخراج علوم انسانی از قرآن	۹۱
حقیقت انسان چیست؟	۹۳
دو تلقی متفاوت از زندگی؛ «فرصت حیات» و «فرصت حرکت»	۹۴
سرگذشت موسی؟ ع؟ و فرعون؛ سرگذشت «انسان»	۹۶
ادبیات و فرهنگ خاص و انحصاری قرآن	۹۷
تفاوت «جان‌دادن» و «مردن»	۹۸
تفاوت مرگ مسلمانانه و مرگ با شهادت	۹۹
فرهنگ مبتنی بر «ماندن»	۱۰۲
مسئله می‌تواند «ظالم» یا «ضدظلم» باشد!	۱۰۴
ملاک تمایز جریان فرعون‌ی و موسوی	۱۰۵
مطالعه زیاد؛ شکست‌ناپذیر قدرت تفکر از انسان	۱۰۶
پرسش و پاسخ	۱۰۸

تربیت و آرزوی انسان (۱) ۱۱۹

انبیا و معرفی آرزوهای درخور به بشریت	۱۱۹
سوءاستفاده شیطان از تمایلات فطری انسان	۱۲۱
درس قصه آدم به انسان: شعارپرست نباشید	۱۲۲
خلط بین عنوان و مصداق؛ از عوامل انحراف انسان	۱۲۴
اسارت در لباس آزادی	۱۲۴
پرسش و پاسخ	۱۲۸

تربیت و آرزوی انسان (۲) ۱۳۲

تعریف آرزو	۱۳۲
جهت حرکت انسان؛ تابع آرزوی او	۱۳۲
انسان دوجنبه‌ای است، نه دوشخصیتی	۱۳۳

- ۱۳۴ تأثیر آرزو بر نشاط و بی‌حوصلگی انسان در کار
۱۳۵ انسان فقط یک آرزو می‌تواند داشته باشد
۱۳۵ اصلاح آرزو؛ مهم‌ترین وظیفهٔ مربی
۱۳۶ توصیهٔ قرآن به بررسی آرزوهای دیگران و عاقبت آن
۱۳۷ وظیفهٔ مربی؛ فقط «نمایاندن» راه صحیح
۱۳۸ پذیرش حرف مربی توسط همهٔ شاگردان، طبیعی نیست!
۱۳۸ کار مربی فقط رفع مانع است
۱۳۹ ادارهٔ جامعه بر اساس نظارت بیرونی به بن‌بست می‌رسد

۱۴۱ تربیت‌استعماری

- ۱۴۱ قصه‌های قرآن؛ سرگذشت «انسان»
۱۴۳ تفرقه؛ اولین برنامهٔ استعمار
۱۴۴ ملی‌گرایی؛ ابزار استعمار
۱۴۵ «مبارزه با کفر»؛ اهلکار قرآنی مبارزه با طاغوت
۱۴۶ استضعاف جامعه؛ دومین برنامهٔ طواغیت
۱۴۷ تفرقه و استضعاف؛ دومین برنامهٔ فساد در قرآن
۱۴۹ تشکیل حکومت اسلامی، ابتدا در درون خود امام
۱۵۱ روش خداوند برای محافظت از حکومت دینی
۱۵۵ پرسش و پاسخ

۱۵۷ تربیت و تعلیم

- ۱۵۷ تفاوت کسب علم با کسب دین
۱۵۹ در قبال چه کسانی وظیفهٔ تربیتی نداریم؟
۱۶۳ آموزش دین؛ آواربرداری از روی انسان
۱۶۴ آموزش دین؛ تنفس مصنوعی دادن، نه دمیدن روح
۱۶۶ عقل؛ گوهری از جنس انبیا در درون انسان
۱۶۷ مربی باید با موسای درونش با کودک سخن بگوید
۱۷۰ پرسش و پاسخ

علم و عمل	۱۷۸
متدین شدن یعنی «سام شدن»	۱۷۸
بهداشت قلب	۱۷۹
وظیفه مربی؛ کم کردن فاصله علم و عمل در شاگردان	۱۸۰
رابطه «علم» و «وسع» انسان	۱۸۱
تذکر غیرقابل اجرا؛ مایه فساد و عصیان شاگرد	۱۸۱
لزوم دوری رهبر جامعه از روحیه انتقادگر و خرده گیر	۱۸۲
تربیت و هماهنگ سازی «نقش» و «تکلیف»	۱۸۴
علم؛ مسئولیت، نه امتیاز	۱۸۴
چگونگی شکل گیری تکبر در انسان	۱۸۵
نحوه تعامل «نقش انسان» با «انسانیت» او	۱۸۷
تربیت انقلابی و تغییر در دستگاه محاسباتی انسان	۱۸۹
تکبر؛ تجاوز از حد	۱۹۱
روش دورکردن شاگرد از حد	۱۹۳
علت ایجاد عجب در انسان	۱۹۳
لزوم هدف گذاری تربیت بر ریشه ها و سرچشمه های دین داری	۱۹۴
پرسش و پاسخ	۱۹۵
مرزهای اعمال قدرت در تربیت	۲۰۰
لزوم شناختن مرزهای اعمال قدرت برای مربی	۲۰۰
فلسفه ضعف قدرت انبیا در ابتدای بعثت	۲۰۰
برخورد پیامبر در مدینه، از موضع قدرت	۲۰۱
کیفیت اولین برخورد تربیتی	۲۰۲
برخورد یکسان با شاگرد خوب و بد؛ موجب فساد هر دو	۲۰۴
کلام مؤمن هم زهر دارد و هم شهد	۲۰۶
فلسفه اقامه حدود؛ بزرگ کردن محارم الهی در جامعه	۲۰۷
ضرورت دقت معلم در رسیدگی به بی انضباطی های شاگردان	۲۱۰

- ۲۱۰ انسان نفسانی، هم مهرش ویرانگر است و هم قهرش
- ۲۱۱ انسان الهی، هم خشمش سازنده است و هم مهرش
- ۲۱۲ رعایت سلسله مراتب در ابراز خشم توسط مربی
- ۲۱۳ تأثیر اخلاص و تقوا در آگاهی از ظرافت‌های تربیتی
- ۲۱۴ پرسش و پاسخ
- ۲۱۶ **فلسفهٔ تنبیه**
- ۲۱۶ فلسفهٔ تعظیم محارم به وسیلهٔ حدود
- ۲۱۷ تأثیر تربیتی متفاوتِ «درد» و «اندرز»
- ۲۱۸ جنبهٔ ایستا و پویا در کودکان
- ۲۲۰ تنبیه یعنی چشاندن «قسمتی» از نتیجهٔ کار
- ۲۲۰ اثر متفاوتِ تنبیه نفسانی و تنبیه عقلانی
- ۲۲۱ چرا حدود جزایی در اسلام عدد معینی دارند؟
- ۲۲۲ تفاوتِ عمل عقلانی و عمل نفسانی
- ۲۲۴ فرزند، وسیلهٔ تسکین غم‌خیزان یا عاطفهٔ والدین نیست
- ۲۲۵ پرهیز از ابراز بی‌ملاحظهٔ محبت به کودک
- ۲۲۶ تنبیه باید حساسیت‌زا باشد نه حساسیت‌زدا
- ۲۳۰ تأثیر منفی نصیحت زیاد
- ۲۳۱ «قصه»؛ بستر مناسب برای نصیحت
- ۲۳۲ قصه باید «عبوردهنده» باشد
- ۲۳۳ پرسش و پاسخ
- ۲۳۶ **روش تنبیه**
- ۲۳۶ تنظیم شدت تنبیه توسط مربی
- ۲۳۷ تفاوت شیوهٔ تنبیه برای انسان نفسانی و انسان عقلانی
- ۲۴۰ حکم اعدام؛ دفن کردن مرده، نه کشتن زنده!
- ۲۴۳ اصل در تربیت طفل؛ حکومت عقل بر نفس
- ۲۴۳ تحلیل فرایند حاکم شدن نفس بر عقل در کودک
- ۲۴۹ پرسش و پاسخ

فلسفه نظم	۲۵۳
نظم؛ محصول حاکمیت مستقر عقل یا نفس	۲۵۳
نظم؛ نشانه وحدت حکومت، نه نشانه حقانیت	۲۵۷
استمرار در حرکت؛ شرط نتیجه بخشی حرکت	۲۶۱
ریشه آشفته‌گی اقتصاد ما، حاکمیت دوگانه بر آن	۲۶۳
اقتصاد التقاطی؛ بدترین نوع اقتصاد	۲۶۴
خودکفایی؛ غایت تربیت	۲۶۶
مبانی انسان‌شناسی و تأثیر آن‌ها در اتخاذ روش‌های تربیتی	۲۶۶
هدف اصلی تربیت: «خودکفاکردن» مربی	۲۶۷
عادت به تشویق و تنبیه، هر دو خطرناک است	۲۶۹
تعمیم قواعد تربیت فرد به جامعه	۲۷۰
حکومت اساسی و خودکفایی مردم جامعه	۲۷۱
تنظیم رابطه نوجوان با والدین و ف در کودک	۲۷۶
درس آموزی از طبیعت، برای تربیت مربی	۲۷۶

● مقدمه

آنچه در پیش روی شماست، حاصل سه دهه بحث‌های تمام‌شده‌ای است که در مرکز تربیت معلم، از نیمه دوم سال ۱۳۶۹ تا بهمن ۱۳۹۹، زمینهٔ تعلیم و تربیت اسلامی آغاز شد. در آن زمان که محیط‌های دانشگاهی دستگیر انقلاب فرهنگی بودند، طبعاً ذهن و فکر دختران و پسران دانشجو و معلمان، در دههٔ ۶۰ از یافتن نقاط اساسی جدایی فرهنگ اسلامی از فرهنگ‌های غربی بود؛ از این رو ترجیح‌بند سخن و تکیه‌گاه کلام، انقلاب فرهنگی و مقدمات و اسباب و نتایج و آثار آن بوده است.

مهم‌ترین ویژگی این بحث، ملاحظهٔ رابطهٔ طولی بین مسائل و بازگرداندن کثرت فرعی به وحدت اصلی است. عالم متفکر و حکیم الهی، مرحوم آیت‌الله حائری شیرازی رحمته‌الله در این سلسله بحث‌ها به مبانی، اصول و روش‌های تربیت دینی و قواعد رابطهٔ بین مربی و متربی می‌پردازند و با ژرف‌نگری منحصر به فرد خویش، دُرر گران‌بهایی را از قرآن و روایات صید کرده و عرضه می‌نمایند که در نوع خود بدیع و از مصادیق تولید علم در حوزهٔ علوم انسانی و علوم تربیتی به

حساب می آید. مباحث این کتاب می تواند مورد استفاده معلمان، مربیان، والدین و تمام فعالان حوزه تعلیم و تربیت قرار گیرد. در موضوع مسائل تربیتی و رابطه معلم و شاگرد و مربی و متربی، آثار دیگری نیز از استاد موجود است که به تدریج منتشر و به ساحت اهل فکر و اندیشه عرضه خواهد شد. ان شاء الله.

www.ketab.ir